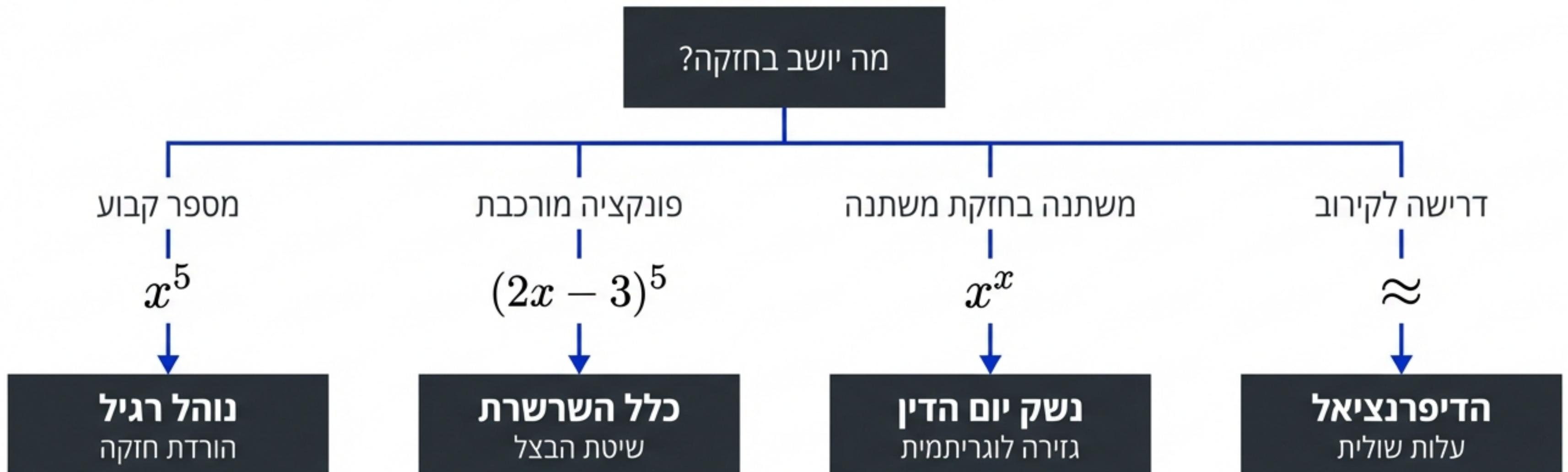

בגדרות, דיפרנציאל ומה שביניהם

המדריך האסטרטגי לפירוק פונקציות.
מנוסחות ישות לאינטואיציה קטלנית.

הפרוטוקול: עץ החלטות לזייהוי איזומים

הערות מנטור

אל תתחילה לגזר לפני שהבנתם מול מה אתם עומדים.
זייהוי שגוי שווה איבוד נקודות מיידי.

הArsenal הבסיסי: פועלות רפלקס

הביטוי (Math)

$$(C)' = 0$$

$$(x^n)' = n \cdot x^{n-1}$$

$$(\sqrt{x})' = \frac{1}{2\sqrt{x}}$$

$$(\ln x)' = \frac{1}{x}$$

$$(e^x)' = e^x$$

הפקודה (Verbal)

הקבוע: מתאפס ונעלם מהשטח.

החזקת (x^n): מקפצת קדימה כמקדם ומורידה פרופיל באחד.

השורש ($\sqrt{x}$): צולל למכנה ומכפיל את עצמו ב-2.

הלוג ($\ln x$): הופך להופכי.

האקספוננט (e^x): נשאר חסין לשינוי.

כל השרשרת: מודל המטריוויקה

פונקציה בתוך פונקציה? מקלפים מבחוץ פנימה.

היצוע

$$[f(u)]' = f'(u) \cdot u'$$

הדוגמה: $y = (2x - 3)^5$

שלב 1 (חיצונית): $5(2x-3)^4$

שלב 2 (פנימית): $\cdot 2$

התוצאה: $10(2x-3)^4$

האלגוריתם

1. **זהה** את הפונקציה החיצונית (העטיפה).
2. **גזר** את העטיפה והשאר את "הבטן" **לא שינוי**.
3. **הכפל** בנגזרת של הבטן (**הנגזרת הפנימית**).

**"שכחת להכפל בנגזרת פנימית?
הרגת את התרגיל."**

ניהול יחסים: מכפלה ומנה

מכפלה' ($v \cdot u$)

$$f'g + fg'$$

כל אחת מקבלת את תורה לזרוח בזמן שהשנייה נחה.

$$y = x^2 \ln x \rightarrow y' = 2x \ln x + x^2 \cdot \frac{1}{x} = 2x \ln x + x$$

מנה' (v/u)

$$\frac{f'g - fg'}{g^2}$$

המכנה עולה בריבוע ומתבצר למטה.
למעלה: נגזרת מונה כפול מכנה, **מינוס** מונה כפול נגזרת מכנה.

$$y = \frac{x}{(x+2)^2}$$

בשך יומ הדין: גזרה לוגריתמית

להפעלה רק במצב של x^x (משתנה בחזקת משתנה).

תרגיל באש חיה

$$\text{משוואה: } y = x^{4x}$$

$$\text{שלב 1: } \ln y = 4x \ln x$$

$$\text{שלב 2 (נגזרת): } \frac{y'}{y} = 4 \ln x + 4x \cdot \frac{1}{x}$$

$$\text{שלב 3 (פישוט): } \frac{y'}{y} = 4(\ln x + 1)$$

$$\text{סופי: } y' = x^{4x} \cdot 4(\ln x + 1)$$

הפרוטוקול

1. הפצתה: מפעלים $\ln$ על שני האגפים.

2. הפירוק: חוקי לוגריתמים ($x^k = k \ln x$).

3. הגזרה: גוזרים את שני הצדדים (שמאל $y'/y \rightarrow$)

4. הסגירה: מכפילים ב- y המקורית.

הדיפרנציאל: זום-אין כלכלי

הكونספט: בשולים, העולם ליניארי.
הSHIPוע בנקודה הוא 'המחיר' של הצעד הבא.

$$dy \approx f'(x)dx$$

השינוי המקורב
השינוי ליחידה
(הSHIPוע)
השינוי הקטן ב-X

המשימה: חשב בקירוב $\sqrt{49.85}$

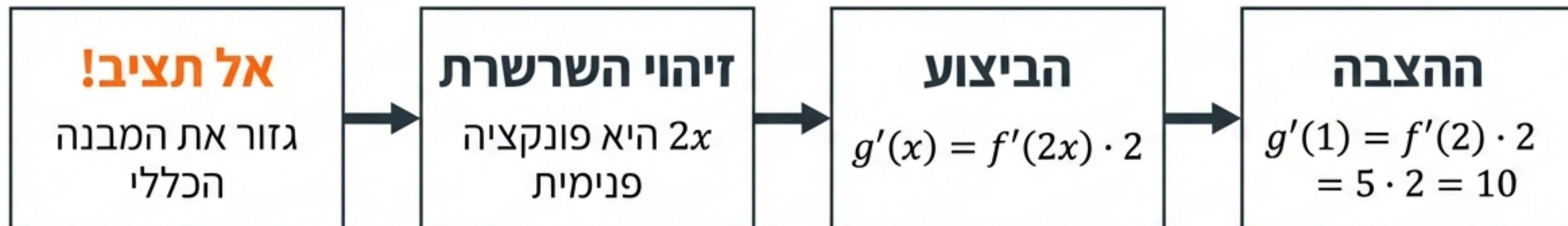
הנתונים: $x_0=49$, $dx=-0.15$, $f(x)=\sqrt{x}$

הчисוב: $7 + \frac{1}{14}(-0.15)$

הנדסה לאחור: פיצוח שאלות מופשטות

האתגר:

נתון $g(x) = f(2x)$. חשב את הנגזרת של g בנקודה $x=1$. $f(2)=3, f'(2)=5$.

הטעות הנפוצה: הצבת מספרים לפני גזירה.

התוצאה: נגזרת של קבוע (0).

אזר סנה: מוקשים נפוצים במחשבון

בלבול זהויות

$$x^n \neq a^x$$

בדוק מי בבסיס ומיל בגג.

משתנה בבסיס? חזקה.
משתנה בגג? מעריכית.

הרצח השקט

$$(e^{f(x)})'$$

הנגזרת היא **לא** רק $e^{f(x)}$.
חוובה להכפיל בנגזרת
המעיר $f'(x)$.

יעורון תחום

$$\ln(\square)$$

הבטן של הלוג חייבת
להיות חיובית (>0).
תחום הגדרה הוא חלק
חלק מהשאלה.

ארגון הכלים האולטימטיבי

הטריגר הויזואלי	הפעולה המיידית	חוק הברזל
$(\text{מכפלה}) y \cdot x$	גזר ראשון שמור שני + הפור	לא לגזר את שניהם יחד!
$e^{\square}$ (מעריצית מורכבת)	העתק-הדבק $\times$ נגזרת המעריך	המעריך הוא פונקציה פנימית.
$\ln(\square)$ (לוג מורכב)	1 חלקו הבטן $\times$ נגזרת הבטן	תחום הגדרה: הבטן חיובית.
x^x (חזקת משתנה)	הפעלת חזקה שני הצדדים	אסור להשתמש בנוסחת חזקה רגילה.

בוחן פתע: האם מוכנים?

Medium

גזר את:

$$y = x^2 e^{\sqrt{x}}$$

רמז: שילוב של מכפלה
ושרשראת.

Hard

גזר את:

$$y = x^{\ln x}$$

רמז: גזירה לוגריתמית
(חוקי לוגים קודם!).

Trap

נתון $h(x) = xf(6-2x)$.
חשב $h'(2)$.

רמז: נגזרת מכפלה + נגזרת
פנימית (מינוס 2).

פתרונות מלאים בקובץ המקור (עמוד 10 ועמוד 6).

צ'ק-ליסט יציאה

לפני שמגיישים את המבחן:

- בדיקה מינוסים:** האם בנגזרת מנה זכרתי את המינוס בנוסחה?
- שרשת חיל:** האם לכל פונקציה מורכבת יש 'זנב' של נגזרת פנימית?
- תחום הגדרה:** האם בדקתי שהא- x שמצאתי חוקי (בתווך שורש/לוג)?
- פישוט:** האם אפשר להוציא גורם משותף (e^x לרוב)?

”המתמטיקה היא בסך הכל היגיון, שmobוצע בדיקות של מנתה.“
בהצלחה.